

Siirtoviemäriinlinja Harjavalta-Pori

Maanrakennustyön valvonta Ulvilan Saarella 2009

**FM Tiina Jäkärä
Museovirasto/RHO**

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kunta: Ulvila

Tutkimuksen laatu: valvonta

Kohteen ajoitus: historiallinen

Peruskartat: 1143 02 Pori

Projekti: Siirtoviemäri linja Harjavalta-Pori

Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Tutkija: FM Tiina Jäkärä

Kenttätyöaika: 6.-7.5.2009

Tutkimusten kustantaja: Jokilaakson ympäristö Oy

Digitaalikuvat: 1-15

Raportin sivumäärä: 10 s.

Liitteet: digitaalikuvaluettelo

Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki

TIIVISTELMÄ

Siirtoviemäriin Harjavalta-Pori Maanrakennustyön valvonta Ulvilan Saarella 2009

Maanrakennustyön valvonta.
PK 1143 02
Museovirasto, rakennushistorian osasto
Valvonta: FM Tiina Jäkärä

Lounais-Suomen ympäristökeskus rakennuttaa siirtoviemäriin välillä Harjavalta – Pori valtion vesihuoltotyönä. Hankkeesta vastaa Jokilaakson Ympäristö Oy. Siirtoviemäriin valmistuttua Harjavallan ja Ulvilan kaupungin sekä Nakkilan ja Kiukaisten kunnan jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Porin kaupungin Luotsinmäen jätevedenpuhdistamolle. Työhön sisältyy noin 31 km pitkän siirtoviemäriin ja neljän jätevedenpumppaamon rakentaminen.

Ulvilan Saaren alue sijaitsee aivan Ulvilan keskiaikaisen kaupunginpaikan tuntumassa. Museoviraston rakennushistorian osasto edellytti valvontaa siirtoviemäriin kaivussa Saaren alueella. Mitään muinaisjäänökseen viittaavaa ei havaittu. Kaivannosta löytyi merkkejä vanhemman joenuoman sijainnista, joka on nähtävissä myös alueen vanhemmissa kartoissa.

Kenttätyöaika: 6.-7.5.2009
Tutkimuskustannukset: Jokilaakson ympäristö Oy
Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 18.5.2009 Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa.

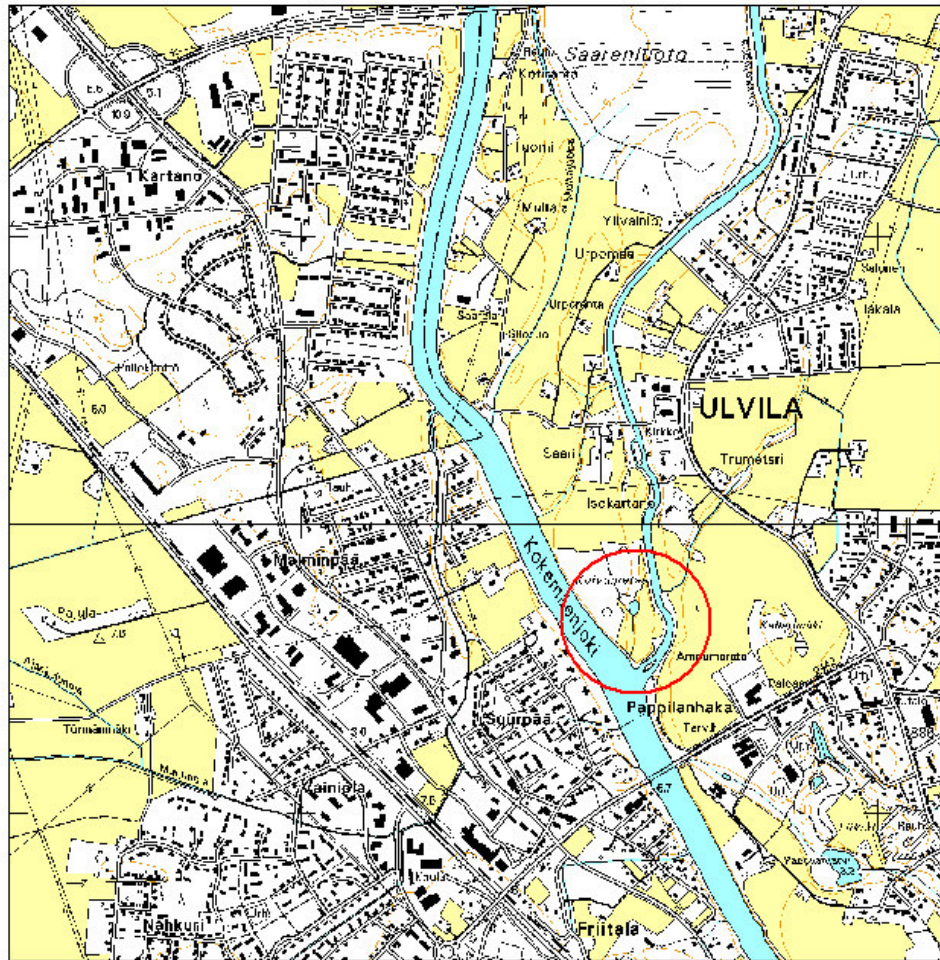
SISÄLLYSLUETTELO

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tiivistelmä

1. Johdanto.....	6
2. Maanrakennustyö Ulvilan Saarella.....	7
3. Yhteenveto.....	10

ULVILA Saari 2009
Siirtoviemärilinja Harjavalta-Pori
Yleiskartta MK 1:20 000
T. Jäkärä

0 1 km

ULVILA Saari 2009
Siirtoviemärilinja Harjavalta-Pori
Kohdekartta MK 1:7000
T. Jäkärä

- Viemärikaivanto
- Vanhan joenuoman paikka

1. JOHDANTO

Lounais-Suomen ympäristökeskus rakennuttaa siirtoviemärilinjan välille Harjavalta – Pori valtion vesihuoltotyönä. Hankkeesta vastaa Jokilaakson Ympäristö Oy. Valtion osuus hankkeesta on noin kolmannes. Siirtoviemärin valmistuttua Harjavallan ja Ulvilan kaupungin sekä Nakkilan ja Kiukaisten kunnan jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Porin kaupungin Luotsinmäen jätevedenpuhdistamolle. Työhön sisältyy noin 31 km pitkän siirtoviemärilinjan ja neljän jätevedenpumppaamon rakentaminen.

Museovirasto totesi lausunnossaan 13.7.2006 että Ulvilan Isokartanon alueella tulee suorittaa arkeologista valvontaa auki kaivettavilla alueilla. Isokartanon puolella viemäriputki asennettiin ns. suuntaporauksella suoraan kyseisen alueen alitse. Näin välttyttiin kaivamasta alueella, jossa on runsaasti kaapeleita ja muita maanalaisia rakenteita. Saaren puolella linja kaivettiin sen sijaan auki. Saaren alue sijaitsee kuitenkin Ulvilan keskiaikaisen kaupunginpaikan välittömässä läheisyydessä ja vaati siksi valvontaa.

Työmaa ajankohtaistui viikolla 19. Tutkimuskustannuksista vastasi Jokilaakson ympäristö Oy. Kustannukset olivat n. 3500 € (alv 0%). Tutkimuksista vastasi Museoviraston rakennushistorian osasto ja tutkija Tiina Jäkärä. Ajalla 6.-7.5.2009 valvottiin viemärilinjan vaatiman ojan aukaisu Ulvilan Saarella. Dokumentointi suoritettiin digitaalikameralla ja GPS-paikantimella.

Kuva 1. Maahan laskettavaa viemäriputkea Saaren pellolla. Idästä. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.

2. MAANRAKENNUSTYÖ ULVILAN SAARESSA

Kaivuutyö aloitettiin Saaren pellon itälaidalta, kohdassa jossa viemäriputki nousi ylös alitettuaan Kokemäenjoen sivu-uoman, ns. Kirkkojuopan. Alueella työskenteli kaksi kaivinkonetta, joista toinen kaivoi auki ja toinen peitti kaivantoa. Viemäriputken syvyys oli noin 2-3 metriä ja leveys pohjalla n. 1 metri, ylempänä n. 2 metriä.

Kaivetut maat läjitettiin linjan viereen maalajin mukaisiin kasoihin (peltomaa, hiekkamaa, savi). Linjaa auki kaivava kone pudotti kauhallaan putken kaivantoon muutaman kymmenen metrin välein. Viemäri on 500 mm paksuista, yhtenäistä muoviputkea. Toinen kone peitti linjaa sekä levitti viimeiseksi päällimmäiset peltomaat.

Kuva 2. Kaivinkone työntää kauhallaan viemäriputken kuoppaan. Länestä. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.

Maaperän ylin kerros oli hiekaista peltomultaa n. 50 cm. Sen alla olleen hiekkakerroksen paksuus vaihteli, olleen keskimäärin n. 1 m. Tämän alta alkoi paksu savikerros.

Pellon halkaisee yleiskartassa näkyvä vetinen oja, joka laskee pohjoisempana metsikössä olevasta lammesta. Nämä ovat muistoja ajalta, jolloin Saari on ollut nimensä mukaisesti saari (tai oikeastaan useampia). Vanhimmissa 1600-luvun kartoissa alue on haaroittuneen joenuoman saariksi pirstoma. Vielä vuoden 1854 pitäjänkartassa Saareen on kuvattu pitkä ja leveä kosteikkoalue lampineen. Viemärikaivannossa näkyikin vanhemman joenuoman n. 4 m leveä jälki.

Kuva 3. Vanhan jokiuoman jäännös savikerroksessa. Pohjoisesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.

Kuva 4. Kuvaan on asemoitu Ulvilan Isokartanon mailla suoritettut arkeologiset kaivaukset ja fosfaattikartoitukset (punainen ja keltainen, Pihlman v. 1973-77) sekä koekuopitukset (vihreä, Jäkärä v. 1999). Sininen viiva kuvaa 5 metrin korkeuskäyrää, joka vastaa rantaviivaa vuoden 1300 tienoilla. Nuolen osoittama vanha uoma näkyi Saaren viemärikaivannossa (kuva teoksesta *Ulvila maisemassa*, 2000).

Kuva 5. Pitäjänkartta vuodelta 1854. Nuolen osoittamalla kohdalla näkyy pitkä kosteikkoalue muistuttamassa vanhasta joenuomasta (kuva teoksesta *Ulvila maisemassa*, 2000).

3. YHTEENVETO

Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei siirtoviemäriin kaivamisen yhteydessä havaittu. Ainoastaan alueen vesistökehitykseen liittyvä vanha uoma paikallistettiin kaivannosta löytyneiden jälkien perusteella. Oli kuitenkin mahdollista, että alueella olisi voinut olla jälkiä varhaisemmasta historiallisen ajan asutuksesta, koska Ulvilan keskiaikaisen kaupungin ja oletettavasti satamankin paikka sijaitsee aivan lähimaastossa.

Hämeenlinnassa 18.5.2009

Tiina Jäkärä, FM

**Siirtoviemäri linja Harjavalta-Pori.
Maanrakennustyön valvonta Ulvilan Saarella 2009.
Tiina Jäkärä**

Digitaalikuvat

1. Suuntaporauksella asennettu viemäriputki nousee Kirkkojuopan alitettuaan pintaan Saaren pellolla. Etelästä. Tiina Jäkärä 6.5.2009.
2. Maahan laskettava viemäriputkea Saaren pellolla. Idästä. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
3. Kirkkojuopan toisella puolella Ulvilan keskiaikainen kaupunkialue kuvassa näkyvän Isokartanon tilan ladon molemmin puolin. Lounaasta. Tiina Jäkärä 6.5.2009.
4. Työkuva. Pohjoisesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
5. Kaivannon alkupäätä peitetään. Luoteesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
6. Kaivinkone työntää kauhallaan viemäriputken kuoppaan. Lännestä. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
7. Vanhan jokuoman jäännös savikerroksessa. Pohjoisesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
8. Kuten yllä.
9. Viemäri linja siirtyy pelolta metsään. Koillisesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
10. Peitettyä viemäri linjaa. Peltomaa odottaa vielä levittämistä. Luoteesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
11. Majavien ”työmaa” viemäri linjan vieressä. Viemäriputkeakin oli yritetty jyrsiä. Lounaasta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
12. Suuri haapa oli vielä majavilla ”työn alla”. Pohjoisesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
13. Saaren eteläpuolella ns. Hansasatama, jonka alueen läpi viemäriputki suuntaporattiin. Luoteesta. Tiina Jäkärä. 7.5.2009.
14. Viemäriputki tulee Kirkkojuopan ali Saareen. Lännestä. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.
15. Viemäri linja täysin peitetty. Luoteesta. Tiina Jäkärä. 6.5.2009.